

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน" กล่าวคือ โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ กรมชลประทานได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ประกอบด้วยเขื่อน 3 เขื่อน มีเป้าหมายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง รวมถึงเป็นแหล่งน้ำสนับสนุนให้กับพื้นที่ชลประทานฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำแควน้อย ส่งน้ำเสริมให้กับพื้นที่เพาะปลูกของโครงการชลประทานเจ้าพระยาใหญ่ เป็นแหล่งน้ำใช้ในการเกษตร อุปโภค บริโภค ดังนั้นในการดำเนินการโครงการจึงต้องมีการเวนคืนที่ดิน เพื่อใช้ในการก่อสร้างโครงการย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในชุมชน ดังนั้นกรมชลประทานจึงใช้การสื่อสารเพื่อประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะทำงานและประชาชนในท้องถิ่น

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน รวมทั้งปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคของการประชาสัมพันธ์ โดยผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงาน แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ทฤษฎีการไหลข่าวสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้อีกด้วย โดยเป็นการวิเคราะห์ที่ใช้แนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และแบบคำถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำรวจ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คณะทำงานในโครงการเขื่อนแควน้อย เจ้าหน้าที่กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคนในชุมชนโครงการเขื่อนแควน้อย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและสรุปผลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษานี้พบว่า โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดนมีแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ แบ่งเป็น 4 แผนย่อย ได้แก่ แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ประชาชนในเขตน้ำท่วมเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือภายหลังการจัดตั้งพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรและพื้นที่จัดตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยาน แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ประชาชนในเขตพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่และในเขตน้ำท่วมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในพื้นที่ตั้งถิ่นฐานใหม่, แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ประชาชนตามแนวคันป้องกันน้ำท่วมเอ่อล้นตลิ่งสองฝั่งแม่น้ำแควน้อยเหนือฝายทดน้ำบ้านพญาแมนและแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ประชาชนอำเภอบางกระทุ่มตามแนวคลองชลประทานพิษณุโลก ระยะที่ 2 ท้ายเขื่อนแควน้อย ซึ่งแต่ละแผนนั้นมีการใช้สื่อเป็นรูปแบบเดียวกันในการสร้างการมี

ส่วนร่วมในทุกชั้น ไม่ว่าจะเป็น ชั้นการตัดสินใจ ชั้นการดำเนินการ ชั้นการรับประโยชน์ และชั้นการประเมินผล และจุดสำคัญของการใช้สื่อคือความถี่และความเหมาะสมของสื่อ คือ มุ่งเน้นการกระจายข่าวสารผ่านสื่อเป็นความถี่สูงและดูความเหมาะสมของประเภทสื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตประชาชน โดยจะมีการใช้สื่อและกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นในทุกแผนปฏิบัติการ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ (เอกสารสรุปโครงการ, แผ่นพับ, โบปลิว, หนังสือพิมพ์, จดหมายข่าว ป้ายนิทรรศการ และปฏิทิน) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (วิดีโอ, หอกระจายข่าว, วิทยุชุมชน, เว็บไซต์, ศูนย์ข้อมูล, แบบจำลองโครงการ) กิจกรรมการแถลงข่าว การประชุมกลุ่ม การเยี่ยมประชาชน การลงพื้นที่ และชุมชนสัมพันธ์

จากการศึกษา ยังค้นพบด้วยว่าการเป็นโครงการพระราชดำริเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้แผนปฏิบัติการและการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ประสบความสำเร็จและปฏิบัติงานด้วยความราบรื่น ทั้งนี้ เงื่อนไขของเวลา พื้นที่ และความรู้พื้นฐานในการใช้สื่อของประชาชนถือเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการ เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน